

Forsker på utbrenthet blant danske fastleger

AKTUELT I FORENINGEN

LISE B. JOHANNESSEN

lise.berit.johannessen@legeforeningen.no

Samfunnspolitisk avdeling

Antall leger i Danmark som viser tegn på utbrenthet og oppgir at de er utilfreds med arbeidet, har steget voldsomt. Det viser en dansk undersøkelse. Allmennleger har langt større arbeidsbelastning i dag, enn for bare fire år siden.

NORGESBESØK: Karen Busk Nørøxe er glad for muligheten til forskningsopphold ved LEFO. Foto: Lise B. Johannessen

Undersøkelsen som ble foretatt av PLO (Praktiserende Lægers Organisation) i 2016 hadde sitt utspring i en bekymring over et økende antall stressede og utbrente allmennleger.

– Den bekymringen ble dessverre bekreftet, forteller Karen Busk Nørøxe.

Hun er lege og ph.d.-student ved Forskningsenheden for Almen Praksis, Institut for Folkesundhed, Århus Universitet. Undersøkelsen er en del av hennes ph.d.-prosjekt.

Gjennom prosjektet undersøkes arbeidsbelastning (utbrenthet) blant allmennpraktiserende leger. Blant funnene er en høy forekomst av tung arbeidsbelastning.

Behov for mer kunnskap

Som i andre steder i helsevesenet (og som i Norge) har rammene for arbeidet i allmennpraksis endret seg over tid. I de senere årene har det skjedd en økning i antall komplekse pasientkontakter som følge av flere eldre pasienter med flere samtidige kroniske sykdommer, kortere sykehusopphold, flere administrative oppgaver og problemer med legedekning i noen områder.

– Våre resultater viser en meget sterk sammenheng mellom graden av utbrenthet og legenes egen vurdering av ikke å fungere optimalt. Men om denne vurderingen er uttrykk for en faktisk forringelse av kvaliteten på behandlingen, eller om det snarere skyldes negativ selvevaluering som følge av dårlig mental helse, vet vi ikke så mye om, sier Busk Nørøxe.

Forskerne bak undersøkelsen vil derfor se nærmere på utbrenthet i forhold til mer objektive mål for kvaliteten i legenes arbeid.

– Det er behov for mere kunnskap om konsekvensene for kvaliteten, sikkerheten og omkostninger i helsevesenet, sier hun.

Kobler sammen data

Datagrunnlaget for prosjektet er spørreskjema- og registerdata. Dataene fra den landsdekkende spørreskjemaundersøkelsen av det psykiske arbeidsmiljøet og jobbtilfredshet blant allmennleger i Danmark kobles sammen med informasjon om pasientene som er tilknyttet den enkelte legepraksis.

Busk Nørøxe forteller at dette gir mulighet til å undersøke utbrenthet hos leger i relasjon til mål for pasientbehandlingen, og samtidig ta høyde for de viktige forskjellene i sammensetningen av pasientpopulasjonen.

– Vi vil se nærmere på om utbrenthet relateres til legeskifte hos pasientene (noe som kan være et uttrykk for utilfredshet), på den kliniske aktiviteten i allmennpraksis (herunder legenes tilbøyelighet til å dra på hjemmebesøk) og også på pasientenes kontakter til andre deler av helsevesenet (herunder antall forebyggelige innleggelser), sier hun.

Betydelige konsekvenser

Allmennleger har en viktig rolle som pasientenes inngangsport til helsetjenesten og som portvokter for øvrige aktører i tjenesten.

– Hvis arbeidsbelastning blant allmennleger påvirker deres legefaglige praksis negativt kan det ha betydelige konsekvenser for den samlede helsetjenesten, mener Busk Nørøxe.

Mange allmennleger har det alt for dårlig. Det er det behov for å gjøre noe med. Det er bred enighet om at arbeidet i allmennpraksis er blitt mer og mer krevende de senere årene.

Hun påpeker at det ser ut til å være et stort behov for intervensjoner rettet mot leger som viser tegn på arbeidsbelastning, samtidig som det er behov for å se på rammene for legenes arbeid.

– At så mange leger er berørt viser at allmennlegenes arbeidsvilkår bør få oppmerksomhet i den videre utviklingen av allmennpraksis, mener hun, og legger til at det er en trist utvikling at så mange allmennleger opplever belastning i sitt arbeid.

Svært mange ga uttrykk for at de var grunnleggende glade i arbeidet sitt og at arbeidet var meningsfullt, men det var simpelthen alt for mye å gjøre.

Ny avtale

Danske allmennleger har nylig fått en ny overenskomst. Denne innebærer at flere oppgaver overføres til allmennlegene, blant annet får de en større rolle i oppfølgingen av kreftpasienter. Det forventes dessuten at de ivaretar en enda større del av kronikerbehandlingen og tar flere hjemmebesøk.

Men det legges også opp til at allmennlegene skal stå friere, særlig med hensyn til tilrettelegging av kronikerkontroller. I tillegg styrker den nye avtalen legenes mulighet til selv å ivareta kvalitetssikring og utvikling av arbeidet i allmennpraksis i samarbeid med kolleger fra andre praksiser i en såkalt «klyngeordning». Overenskomsten tar således et skritt i retning av å gi større tillit til allmennlegens arbeid og faglighet - og bedre mulighet for å målrette ressurser til pasientene med størst behov.

– Forhåpentlig blir den nye avtalen et skritt i riktig retning for legene og pasientene, sier Busk Nørøxe.

– Det ville vært veldig gledelig hvis en fremtidig undersøkelse av allmennlegenes psykiske arbeidsmiljø og arbeidstilfredshet kom som følge av et ønske om mindre utbrenthet og større arbeidstilfredshet, sier hun.

Utbytterikt opphold hos LEFO

Karen Busk Nørøxe hadde i januar et tre ukers forskningsopphold ved LEFO (Legeforskningsinstituttet).

Under oppholdet var hun glad for å få mulighet til å delta på årsmøtet til Utvalget for legehelse og på IPOQ-konferensen (Interactions between Professions, Organization and the Quality of healthcare), der hun også presenterte noen av resultatene fra undersøkelsen.

– Oppholdet har vært både inspirerende og lærerikt. LEFO gjør et viktig arbeid ved å forske på legers arbeidsliv og helse, og meg bekjent er det unikt å ha en forskningsenhet som på denne måten har «legen i fokus». Jeg ser frem til fortsatt å følge LEFOs arbeid og til å delta på neste års konferanse, sier hun.

Les hele rapporten her:

http://feap.au.dk/fileadmin/feap/Rapport_Praktiserende_laegers_arbejds_miljoe_30.10.2016.pdf

Noen resultater fra rapporten Alment praktiserende lægers psykiske arbejdsmiljø og jobtilfredshet:

- Sammenliknet med resultater fra en undersøkelse blant allmennleger i Danmark i 2012 ser man en enorm stigning i antall leger med symptomer på utbrenthet. Andelen allmennleger som oppgir at de ikke er tilfreds med arbeidet, er steget fra 6 prosent i 2012 til 22 prosent i 2016.
- Andelen allmennleger med følelsesmessig utmattelse er steget fra 18 til 30 prosent i løpet av kun fire år.
- Det er skjedd en fordobling (stigning fra 5 til 10.6 prosent) i antall leger med alvorlig utbrenthet karakterisert ved høy grad av følelsesmessig utmattelse og depersonalisering samt en følelse av lavt personlig jobbutbytte (3 av 3 utbrenthetskomponenter).
- Halvparten av legene med alvorlig utbrenthet har søvnproblemer i mild, moderat eller alvorlig grad.
- Leger med tegn på utbrenthet forteller at de særlig føler belastning knyttet til omfanget av komplekse pasienter og pålagte administrative oppgaver, oppgaver knyttet til drift av praksis og som følge av det, risikoen for å gjøre feil eller overse noe alvorlig.
- Utbrenthet er relatert til arbeidstid; Jo flere timer med pasientrelatert arbeid, desto større sannsynlighet for utbrenthet.
- Legenes strategier for å håndtere arbeidspress er ofte å droppe pausene, bli lengre på jobb, ha kortere ferier og møte på arbeid på tross av egen sykdom. Det er uheldig, hvis man vil forebygge stress og arbeidsbelastning.
- Særlig er utilfredsheten med antall arbeidstimer steget – herunder utilfredshet med lønn, anerkjennelse for vel utført arbeid og frihet til selv å velge arbeidsmåte.

- Allmennpraktiserende leger oppgir et høyere stressnivå sammenlignet med dansk normalpopulasjon.
 - Responsraten var ca. 50 prosent.
-
-

Publisert: 17. april 2018. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 27. mars 2026.